

AXEL SNEUM

*Første Radioudsendelse  
fra Provinsen*

---

1948



Den Interesse, der skabtes i Befolkningen i Midten af 1920'erne, da Rigsdagen beskæftigede sig med Lovgivning om Radiofonien, gav sig hurtig Udslag i Krav fra Provinsfolk om at faa Udsendelser fra andre Steder end København. Der blev ogsaa enkelte mindre Udsendelser, men det var kun ved særlige, festlige Lejligheder, og det var ikke det, man stiledede efter. Det, man ønskede, var at faa almindelige Musik- og Foredragsudsendelser fra Provinsen, Udsendelser, der skulde vare en hel Aften, og som kunde vise, at der i Provinsen var et Kulturliv, der i mange Henseender godt kunde staa Maal med det, der var i København.

Ogsaa i Aarhus var der blandt Lytterne megen Interesse for dette Spørgsmaal, og det var Arbejdernes Radioklub i Aarhus, der tog Initiativet. En Dag i For sommeren 1929 henvendte Formanden for Arbejdernes Radioklub, Maskinarbejder Ivan Hansen, sig til mig og spurgte, hvad jeg mente om Sagen, og om jeg vilde være med til at faa den gennemført. Vi blev hurtig enige, og Ivan Hansen, der var Fyr og Flamme for Sagen, gik straks i Gang med det forberedende Arbejde. Der dannedes et Udvalg eller en Komité her i Byen, og den kom til at bestaa af Borgmester Jakob Jensen, Formand for Aarhus Turistforening, Overpostinspektør Jacob Andersen, Lederen af Aarhus Musikkonservatorium, kgl. Kapelmusikus Johan Nilsson, Formand for Aarhus Radioklub, Ingeniør M. V. Brøndum, Ivan Hansen og mig. Jeg har ikke siddet i noget Udvalg, hvor

der var saa lidt at bestille for Medlemmerne — Ivan Hansen gjorde saa at sige hele Arbejdet. Der skete nu Henvendelse til Statsradiofoniens Ledelse, for at Aarhus kunde faa en Aften paa Radioprogrammet, og der blev ikke større Vanskeligheder. Man talte ganske vist om Konsekvenserne, om at andre Byer jo saa ogsaa kunde stille Krav o. s. v. Baa de Programudvalget og Programchefen, kgl. Kammersanger Emil Holm, tog venlig og forstaaende imod Henvendelsen og godkendte det Program, som blev forelagt her fra Aarhus. Emil Holm mente dog, at der burde være lidt Op læsning, og at Bibliotekar v. Holstein-Rathlou, Statsbiblioteket, formentlig vilde være velegnet hertil, men det blev afslaaet fra Komiteens Side.

Programmet omfattede Musik og Foredrag. Musikken tog kgl. Kapelmusikus Johan Nilsson sig af, og der medvirkede Organist Knud Skytte-Birkefeldt (Klaver) og Koncertsanger Thøger Rasmussen (Sang). Desuden en Strygekvar tet: Johan Nilsson (Violin), Niels Jørgensen (Violin), Thyge Raumüller (Viola) og Raphael Medici (Cello). Museumsinspektør Peter Holm, »Den gamle By« i Aarhus, skulde tale om Aarhus i gamle Dage, og Folketingsmand Axel Sneum skulde tale om Aarhus i Nutiden.

Det tekniske Arrangement ved Udsendelsen fra Aarhus skulde Aarhus-Komiteen selv paatage sig i Samraad med Telegrafingeniør Hj. Broby, der var en venlig og hjælpsom Vejleder. Teknikken var jo egentlig den vanskeligste Side af Sagen, da Telegrafvæsenet her i Byen



ikke dengang havde særlige Lokaler der-til, og Kabelforbindelsen til København var absolut ikke af første Klasse.

Det blev bestemt, at Udsendelserne skulde foregaa fra Aarhus Musikkonservatoriums Lokaler i Kannekegade, der fandtes godt egnet hertil. Lokalet, hvorfra Udsendelserne skulde foregaa, blev overtrukket med 175 Kvadratmeter Sækelærred, som Aarhus Oljefabrik velvilligst havde udlånt, »Orientalsk Tæppe-lager« forsynede Gulvet med lyddæmpende Tæpper, og Hornung & Møller sendte et ekstra godt Koncertflygel herover fra København — og det var ganske gratis. Fra Telegrafstationen blev lagt en særlig Ledning til det interimistiske Studie, og Mikrofoner blev installeret i nogle Kassér, der var anbragt i passende Højde og Afstand. Jeg erindrer, at der saa farligt ud, men vi trøstede os jo med, at ingen af Lytterne kunde se, hvor primitive Forholdene var. Det forberedende Arbejde havde kostet meget Slid — især fra Ivan Hansens Side — men ved Generalprøven viste det sig, at Udsendelserne gik over al Forventning godt.

*Tirsdag den 2. Juli 1929*, Aften Kl. 8, skulde Udsendelsen fra Aarhus tage sin Begyndelse. Det overrasker sikkert ingen, at vi jo var noget nervøse for, om Udsendelsen vilde lykkes, om Teknikken i det afgørende Øjeblik vilde svigte o. s. v. Alle Radioblade havde paa Forhaand slaaet Aarhus-Udsendelsen stærkt op, og vi vidste derfor godt, at man fra mange Sider vilde se med kritiske Øjne paa Aarhus den Aften. Men det gik godt — det blev ingen Fiasko for vor By. Tværtimod! Der var straks Kl. 8 lidt Vrøvl med Forbindelsen til København. Der var tekniske Vanskeligheder at overvinde — én Gang eller to greb en Telefonopringning forstyrrende ind, og det kunne lille Vers til Aarhus' Pris af Aage Hoffmeyer, hvormed Peter Holm indledte sit Foredrag om Aarhus i Fortiden, blev hugget i Stumper og Stykker. Men selve Foredraget gik godt igennem. Ogsaa Musikken gik ualmindelig godt igennem, skønt man ansaa den for vanskeligere at udsende end Foredrag. Folketingsmand Axel Sneum talte

om Aarhus i Nutiden, og hans Radiotale aftrykkes her i denne Pjece efter hans Manuskript. Den giver i Dag ligesom et Tværnsnit af Aarhus for ca. 20 Aar siden.

Ivan Hansen var en dygtig Speaker, og til Slut opfordrede han Lytterne til skriftlig at tilkendegive deres Mening om Udsendelsen. Denne Opfordring havde til Følge, at der kom en Stormflod af Tilkendegivelser. Allerede samme Aften, inden vi forlod Konservatoriet, kimede Telefonen her fra Byen ustandselig med Anerkendelser. Og i de følgende Dage kom der Breve og Skrivelser fra saa at sige alle Egne af Landet, adskillige fra København. Der kom ogsaa en Hilsen fra danske Søfolk paa et Skib i Middelhavet ved Italiens Kyst — de havde været glade for at lytte til Aarhus-Udsendelsen, og de hørte tydelig baade Musik og Foredrag.

Forsøget var altsaa lykkedes. Udsendelsen fra Aarhus 2. Juli 1929 blev *den første Radioudsendelse fra Provinsen*, der var *arrangeret udelukkende med Radiospredning for Øje*. Et Aarhusblad skrev, at det var en historisk Begivenhed. Det var naturligvis at lægge det op i et højt Plan. Men fastslaaet blev det, at en Provinsby kunde udfylde en Aften i Radioen — Aarhus-Udsendelsen varede halvtredje Time — og at det endog med meget primitive tekniske Hjælpemidler lod sig gøre. Og naar Aarhus kunde præstere det, saa kunde andre Provinsbyer ogsaa. Forsøget i Aarhus styrkede derfor Provinsianernes berettigede Krav om at faa Udsendelser fra Provinsen, og det bidrog afgørende til, at Radiofoniens Ledelse blev mere lydhør over for Provinslytternes Interesser.

## Axel Sneums Radiotale

2. Juli 1929.

Ærede Lyttere! De har sikkert hørt, at vi Aarhusianere faar Skyld for at være stærkt udprægede Bypatrioter, for hvem Aarhus Bys Ve og Vel er det altoverskyggende, og helt uden Forbindelse med Virkeligheden er denne Opfattelse nu ikke. Vi Aarhusianere elsker vor By



og dens Omgivelser. Vi peger med Glæde — ja, med en vis Stolthed — paa den Udvikling, som Aarhus i den sidste Menneskealder har gennemgaaet, og vi nærer et sikkert Haab om, at denne Udvikling skal fortsættes i Fremtiden. Der kan undertiden være meget, som skiller Aarhusianerne — men én Ting er vi enige om: at hævde vor By, og hvor som helst i Verden to Aarhusianere mødes, kan man være vis paa, at Samtalen straks føres hen paa den By, hvorfra de begge er, og som de begge holder af.

Der er især to Ting, enhver Aarhusianer glæder sig over og gerne peger paa. For det første: at Aarhus er Danmarks næststørste By og med sine Forstæder tæller ca. 100.000 Indbyggere. For det andet: at Aarhus' geografisk set ligger omtrent midt i Danmark. Men den aarhusianske Bypatriotisme maa ikke misforstaas. Vi Aarhusianere er ikke os selv nok. Vi stræber efter at være gode Borgere i Landet, og vi har den Opfattelse, at vi ved at bringe vor By fremad ogsaa giver et godt Bidrag til Fremgang for dansk Erhvervsliv og dansk Kultur. Aarhusianerne ser op til vor Hovedstad som den førende By her i Landet, og vi ønsker et godt Samarbejde med andre danske Provinsbyer og med den Landbefolkning, som bor her i Jylland.

Aarhus er Datter af Havet. Den ligger ved den brede, aabne Havbugt, der har faaet Navn efter Byen. Naar man en sollys Sommerdag ad Søvejen nærmer sig Byen, fanges Øjet først af de venlige Bøgeskove, som breder sig paa det kuperede Terræn Nord og Syd for Byen. Kommer man nærmere, opdages Byen, dens Taarne og Spir, de rygende Fabriksskorstene og de mægtige Havnepakhuse, der fortæller den Fremmede, at her ligger en driftig Industri- og Handelsby. Naar Skibet endelig svinger omkring det yderste Molehovede, ser man straks foran sig det travle Erhvervsliv, der udfolder sig ved Havnen, og som beskæftiger Tusinder af Byens Borgere. Havnen er Aarhus Bys Livsnerve. Den strækker sig fra Marselisborg Skove hen under Østbanen ved Riis-Skov, og skønt der i den sidste Snes Aar jæv-

lig har været foretaget Udvidelser, saa er hver Kvadratmeter Plads ved Havnen optaget — og ny Udvidelser mod Nord er ikke alene planlagt, men ogsaa paa-begyndt. Havnens Kajlængde er 4,4 km, det indvundne Landareal er 45 ha, og Vandarealet er 28 ha. Vanddybden varierer fra 7,5 m til 10 m. Aarhus Havn har en Anlægsverdi paa 25 Mill. Kr., og det paabegyndte Havneanlæg mod Nord er kalkuleret til 2 Mill. Kr. Det, som straks springer den Fremmede i Øjnene, er de store Pakhuse: Kornpakhuset ved Nordre Mole (Rumfang 7000 m<sup>3</sup>), Jysk Andels Foderstofforretnings Silopakhus (Rumfang 10.000 m<sup>3</sup>) og Aarhus Oljefabriks Siloanlæg (Rumfang 20.000 m<sup>3</sup>). Fra Aarhus Havn udgaar ca. 30 faste Dampskibsruiter. Der er selvfølgelig daglig Ruteforbindelse med København og fast Ruteforbindelse med de betydeligste danske Søekbstæder, men tillige bl. a. med Newcastle, Leith, New York, Middelhavet, Hamburg, Lübeck, Kiel, Flensburg, Danzig, Stettin, Oslo, Göteborg m. fl. Om Sommeren piler de smaa Skovbaade ud og ind af Havnen for at bringe Aarhusianere og Turister ud til Anløbsbroerne ved Marselisborg Skovene, og Aarhus-Bugtens Skibe udfører Lystsejlad til Kalø, Knebel, Ebeltoft og Samsø.

Ligesom Havnen bærer Aarhus By ogsaa Præg af et driftigt Erhvervsliv, og jeg skal her ganske kort pege paa enkelte af de betydeligste Industri- og Handelsvirksomheder. Byens største Erhvervsvirksomhed er Aarhus Oljefabrik. Lige over for Hovedbanegaarden ses dens monumentale Fabriksbygning, men desuden er der opført en Afdeling af Fabrikken ved Aarhus Havn. Den bogførte Værdi af Fabrikens Maskiner og Bygninger er ca. 10 Mill. Kr. Raamaterialet til Fabrikken hentes fra saa at sige alle Egne af Jordkloden, og der eksporteres ligeledes til de fjerneste Egne og Lande. Man faar et Indtryk af den store Omsætning, naar man ved, at ca. en Fjerdedel af Aarhus Havns Omsætning (efter Vægt) falder paa Aarhus Oljefabrik, og naar det kan skønnes, at omtrent hver tiende Aarhusianer direkte eller indirekte lever af Fabrikken. Man



kan vist sige, at Aarhus Oljefabrik har en lignende Betydning for Aarhus som Burmeister & Wain har for København. Fabrikken aarlige Eksport andrager 30—40 Mill. Kr., og da Danmarks samlede Industrieksport aarlig beløber sig til 3—400 Mill. Kr., saa fremgaar deraf, at en Tiendedel af vort Lands Industrieksport falder paa Aarhus Oljefabrik. Paa Fabrikken foregaar ogsaa en omfattende Foderstofproduktion til det danske Landbrug.

*Frichs Fabrik* har Maskinfabrik og Kedelsmedje samt Jern- og Staalstøberi. Fabrikken er nu flyttet til Aabyhøj, der er en Forstad til Aarhus. Naar man en Vinteraften kommer med Jernbanen til Aarhus, ser man fra Kupévinduet nogle store Fabriksbygninger med Hundreder af oplyste Vinduer. Det er Frichs Fabrik. Fabrikken Anlægskapital er 5 Mill. Kr. Fabrikken benytter et Areal paa 9 Td. Land, hvoraf Halvdelen er overdækket af Værksteder. Naar Fabrikken er fuldt beskæftiget, er 800 Mennesker i Virksomhed. Siden 1911 har man bygget Lokomotiver til Statsbanerne og flere Privatbaner, og der er leveret Lokomotiver af de største Typer baade til Hurtigtog og til Godstog. Desuden fabrikeres Dampmaskiner af betydelig Størrelse, og siden 1919 ogsaa Dieselmotorer. Fabrikken har i den sidste Tid leveret Diesellokomotiver og Dieselpersonvogne til Statsbanerne og Privatbaner.

*Statsbanernes Centralværksted i Aarhus* beskæftiger over 1000 Mennesker. Værkstedernes Bygninger og Maskiner staa i en Værdi af 4 Mill. Kr. og er beliggende paa et Areal af 9 Td. Land. Paa Værkstederne foregaar Reparationer af de Lokomotiver, som løber i Jylland, og de Vogne, som løber i Jylland og Fyn. Centralværkstederne her er af samme Størrelse som Centralværkstederne i København.

*Thomas Th. Sabroes Fabrik* har Maskinfabrik og Kedelsmedje og beskæftiger 250—300 Mennesker. Anlægskapitalen er en Mill. Kr. Fabrikken Speciale er Is- og Kølemaskiner, og 1300 danske Mejerier benytter disse Køleanlæg. Af Produktionen eksporteres 70 % til Udlandet, ikke alene til de fleste Lande i

Europa, men tillige til oversøiske Pladser, Mellem- og Sydamerika, Syd-Afrika, Ostindien og Japan. I Japan har Selskabet for faa Aar siden oprettet et Søsterselskab.

*Otto Mønstedts Margarinefabrik*, der i 1883 grundlagdes som den første Margarinefabrik her i Landet, beskæftiger 350 Mennesker og fabrikterer aarlig over 12 Millioner kg Margarine. Fabrikken spænder over et Jordareal paa 12.000 m<sup>2</sup>.

*I. Chr. Møllers Trikotagefabrik* beskæftiger 150—200 Mennesker. Anlægskapitalen er en Mill. Kr. Der eksporteres Varer fra Fabrikken til Finland.

*De forenede jyske Farverier og Trikotagefabrikker* har en Anlægskapital paa 2 Mill. Kr. og beskæftiger indtil 200 Mennesker.

*Funck Jensens Automatfabrik* er den største Automattfabrik i Norden og beskæftiger 150 Mennesker. Der fabrikeres aarlig 12.000 Automater, hvoraf Halvdelen eksporteres til England og Holland. Fabrikken har Filialkontorer i København og Rotterdam.

*Chokoladefabrikken »Elvirasminde«* producerer aarlig 3 Mill. kg og beskæftiger indtil 500 Mennesker. Anlægssummen er 1,3 Mill. Kr.

*Bryggeriet »Ceres«* er Provinsens største Bryggerivirksomhed. Til Bryggeriet er knyttet en betydelig Mineralvandsfabrik og et Isværk. Anlægskapitalen er over 4 Mill. Kr., og Virksomheden spænder over et Areal paa 69.000 m<sup>2</sup>, hvoraf dog selvfølgelig kun en Del er bebygget. Bryggeriet beskæftiger 200 Mennesker.

*Arbejdernes Produktionsforening* har fra en lille Begyndelse for næsten 50 Aar siden udviklet sig til at have Millionomsætning. Den har Bagerier, Ølbryggeri, Sodavandsfabrik og Kulhandel. Anlægskapitalen er nu omtrent en Mill. Kr., og Forretningen spænder over et Areal paa 5000 m<sup>2</sup>. Den beskæftiger 80 Mennesker.

*Jysk Andels Foderstofforretnings* Bygninger ved Havnen staa i 2 Mill. Kr., og den spænder over et Areal paa 8700 m<sup>2</sup>, hvoraf de 7000 m<sup>2</sup> er bebygget. Forretningen beskæftiger 100—200 Mennesker.

*Korn- og Foderstofkompagniet* er en Centralisation af Importører i Aarhus,



Horsens og Randers. Det opfører for Tiden ved Aarhus Havn et Silopakhus til Korn og Stykgods, og Pakhuset vil komme til at rumme 30.000 Tons. Det er Meningen at trække Onladningen her til Aarhus i Konkurrencen med de øversøiske Stabelpladser, f. Eks. Hamburg og Antwerpen. Ved Havnepakhusene er beskæftiget indtil 200 Mennesker.

*Aarhus Tømmerhandel* (Barnow & Henriksen) og *Det danske Trælastkompagni* er Landets to største Trælastforeretninger. Aarhus Tømmerhandel, der er den største, har en Lagerplads paa over 20.000 m<sup>2</sup>, og dens Lagerskure har en Længde af over en halv Kilometer.

*Aarhus Kul-Kompagni* importerer aarlig over 100.000 t Kul. Anlægskapitalen er en Mill. Kr., og Firmaet har 8000 m<sup>2</sup> Plads ved Havnen.

*Kulfirmaet Kampmann, Møller & Herkind* importerer aarlig 150.000 Tons Kul. Anlægskapitalen er en Mill. Kr., og Firmaet har 7500 m<sup>2</sup> Plads ved Havnen.

Der kunde nævnes mange andre store Erhvervsvirksomheder, men det faar være nok. Ved Siden af Storindustrien og Storhandelen, hvor der er beskæftiget Tusinder af Mennesker, har Byen en talrig — og jeg mener at have Lov til at sige en dygtig — Arbejder-, Haandværker- og Handelsstand, der ogsaa hver paa sit Omraade giver et Bidrag til Fremme af Byens Erhvervsliv.

*Boligbyggeriet* har siden 1925 taget et stærkt Opsving i Aarhus. Fra April 1925 til April 1929 er der — væsentlig med Støtte fra Kommunens Side — opført Boliger for ialt 23 Mill. Kr., og heraf falder 7,3 Mill. Kr. paa *Arbejdernes Andelsboligforening*, der ejer 586 Lejligheder, 29 Butikker, Lokaler for et Apotek, Badeanstalt, Værksteder m. m. Foreningens Grundareal er 16 Td. Land, og dens Bygningers samlede Facadelængde mod Gaden andrager 3 Kilometer.

I Aarhus findes 10 Banker og Sparekasser, deriblandt en Afdeling af Nationalbanken. Flere Banker har Afdelinger i Forstæderne og omliggende Byer, og »Aarhus Privatbank« har en Afdeling i København.

Erhvervslivets Folk er her som andre Steder samlet i Organisationer.

*Arbejdernes Fællesorganisation* er en Sammenslutning af 79 faglige Organisationer med ialt 16.000 Medlemmer. Den ejer Amaliegades Forsamlingsbygning og desuden andre Ejendomme, hvis samlede Værdi vel kan ansættes til en Mill. Kr. Men desuden har flere faglige Organisationer selvstændige Ejendomme i Byen til Kontorer m. m.

*Aarhus Haandværkerforening* tæller 2400 Medlemmer og ejer selv en Forsamlingsbygning og andre Ejendomme.

Handelslivets Folk er sammensluttet i *Aarhus Handelsforening*, der væsentlig tæller de større Handlende, medens *Aarhus Handelsforening af 1887* er dannet af Detaillister.

Omegnens Landboere har deres egen store *Forsamlingsbygning paa Østergade*, der tillige er Hotel.

Men ved Siden af at virke for Byens materielle Fremgang vil Aarhusianerne ogsaa gerne gøre en Indsats, hvor det gælder Ting, der ikke maales direkte i Penge. Aarhus har fuldstændig moderniseret sit Skolevæsen. Byen har nu 11 kommunale Folkeskoler. De rummer hver fra 800 til 1600 Elever. Ved fire af disse Skoler er der Mellem- og Realskole. Den sidst opførte Skole, Læssøesgades Børgerskole, kostede 1,4 Mill. Kr. at opføre og anses for at være en af de bedst indrettede Skoler i Norden. Marselisborg Gymnasium er kommunal Skole med nysproglig og matematisk-naturvidenskabelig Retning. Aarhus Katedralskole har samtlige tre Retninger i Gymnasiet.

Endvidere skal nævnes, at »Den jyske Handelshøjskole« ligger i Aarhus, og at Byen har to tekniske Skoler, som tilsammen har 1000—1200 Elever.

Aarhus har længe stræbt efter at blive Universitetsby. Maalbevidst har man søgt at forberede Oprettelsen af et Universitet ved at skabe Hjælpeinstitutioner, der kan bidrage til at gøre Byen til Danmarks anden Universitetsby. Det lykkedes at faa Regering og Rigsdag til at lægge *Statsbiblioteket* i Aarhus, og her i dette Bibliotek opbevares — ligesom paa det kgl. Bibliotek — Eksemplarer af alle danske Tryksager. Der indkøbes aarlig en Del udenlandsk Litteratur, væsentlig af videnskabelig Art. Statsbiblio-



teket er Danmarks tredjestørste Bibliotek og rummer ca. 300.000 Bind, foruden Kort, Billeder m. m. »Statens Avissamling« hører under Statsbiblioteket, og her opbevares den danske Dagspresse.

1910—11 opførte Aarhus By det astronomiske Observatorium paa Bakken bag Marselisborg Skov. Dets Navn er »Ole Rømer-Observatoriet« efter den berømte Astronom, der er født i Aarhus, og det er en videnskabelig Institution, hvis nuværende Observator er udpeget af Professor i Astronomi ved Københavns Universitet. Observatoriet modtager videnskabelige Publikationer fra de fleste større Observatorier i Verden og har allerede nu et betydeligt fagligt Bibliotek.

Købstadsmuseet »Den gamle By« ligger smukt i botanisk Have og besøges aarlig af 60—70.000 Mennesker, hvoraf en stor Del er Udlændinge. »Aarhus Museum« har en fyldig historisk Afdeling og en Kunstafdeling med Maleri- og Skulptursamlinger.

1921 grundlagdes »Naturhistorisk Museum«, der omfatter to Afdelinger, en for Zoologi og en for Geologi-Mineralogi. Det naturhistoriske Museum har et videnskabeligt Bibliotek paa 3000 Bind.

Men foruden disse Støtteinstitutioner, som alle er nødvendige for et Universitet, har Aarhus By gennem mange Aar udviklet sit Hospitalsvæsen paa en saadan Maade, at det selvfølgelig i første Linje skulde tjene praktiske Formaal, men tillige skulde være i Stand til at danne Grundlag for et lægevidenskabeligt Universitetsstudium. Der er i den sidste Snes Aar anvendt 10—12 Mill. Kr. paa Hospitalsanlæg, og ny Udvidelser er allerede projekteret. Der er syv Specialafdelinger med hver sin Overlæge, og der ansættes kun Overlæger, som er anerkendte Videnskabsmænd. Naar dertil føjes, at Aarhus Amts Sygehus med to Overlæger ligger i Aarhus, at Statens Fødselsanstalt for Jylland ligger i Aarhus, og at Sindssygehospitalet »Jyske Asyl« ved Riis-Skov ligger kun faa Kilometer fra Byen — saa kan det siges, at der her i og ved Aarhus er samlet et saa omfattende Hospitalsvæsen, som kun København har Mage til,

og gennem flere Aar har medicinsk Studerende ved Københavns Universitet da ogsaa tilbragt kortere eller længere Tid her i Aarhus for at supplere deres praktiske og videnskabelige Uddannelse.

I Fjor Efteraar — den 11. September — begyndte Universitetsundervisningen med fem faste Lærere, en Professor i Filosofi og fire Docenter i moderne Sprog, der var udpeget af Københavns Universitet, og 70—80 Studerende fra alle Egne af Landet — et smukt Resultat, naar det erindres, at Universitetet i Göteborg for 25—30 Aar siden gjorde sin Begyndelse med 27 Studerende. Paa Studentergaarden ved Marselisborg kan 27 ubemidlede Studerende bo under de bedste Forhold for 50—60 Kr. pr. Maaaned. For 14 Dage siden afsluttedes første Gang Eksamen Filosofikum med et særdeles tilfredsstillende Resultat, og fra September i Aar udvides Undervisningen med Docenturer i Dansk Litteratur, Historie og klassisk Filologi (Latin og Græsk). Ved privat Indsamling er der skaffet Midler til Veje saaledes, at der nu kan opføres et fysisk-kemisk Institut til en halv Million Kr., og dette Institut tænkes opført paa en 20 Td. Land stor Plads, hvor Aarhus Byraad har planlagt, at Universitetsbygningerne skal ligge. Fra Københavns Universitets Side ser man med Velvilje og Sympati paa Udviklingen af Universitetsvirksomheden i Aarhus. Aarhus har et Teater med fast Personale, et Teater, der støttes af Staten og Aarhus Kommune. Af og til optræder Skuespillere fra det kgl. Teater som Gæster paa den jyske Nationalscene. Det er ikke de velstillede Borgere alene, der nyder godt af Teatret. Ofte udlejes Teatret til Arbejdernes faglige Organisationer i Aarhus, og deres Medlemmer faar da Adgang for nedsat Betaling. Teatret er heller ikke bestemt alene for Byens Befolkning. Især om Søndagen kommer Omegnens Beboere til Byen og gaar i Teatret.

Aarhusianerne er et musikelskende Folkefærd. Jeg ved ikke, om Grunden er den, at Skolerne her ofrer et stort Antal Timer paa Sangundervisning, saa at 3—4-stemmig Sang i de øverste Klasser er almindelig. Koncerter her i Byen har



altid fuldt Hus. »Aarhus Musikforening« sørger for at skaffe de mest fremragende udenlandske Kunstnere, og »Aarhus philharmoniske Selskab« afholder Orkesterkoncerter, undertiden med Solister. For et Par Aar siden oprettedes »Det jyske Musikkonservatorium«, som har faaet Anerkendelse og Tilslutning langt ud over Byens Grænser, og i Aften kan Lytterne jo selv høre en lille Prøve paa, hvad Konservatoriet kan præstere. Jeg tror ogsaa, at det i første Linje er Befolkningens Interesse for Musik, for god Musik, der er Aarsag til, at Radiofonien har faaet saa overordentlig stor Tilslutning her i Aarhus.

De unge Aarhusianeres Interesse for Idræt og Sport er kendt. Skolerne har deres Sportspladser, hvor Ungdommen tumler sig, og om Sommeren dyrkes Svømning i Bugtens blaa Bølger. Der er kun faa aarhusianske Børn i Konfirmationsalderen, som ikke kan svømme. I Marselisborg Skov ligger Aarhus Idrætspark med Stadion. Parken spænder over et Areal af 40 Td. Land, og dens Anlægssum er en Mill. Kr. Til Sportskampe er der jævnlig 10—12.000 Tilskuere.

Skønt Aarhus har en meget gammel Historie, saa gør den dog Indtryk af at være en ret ny By. Domkirken, Frue Kirke, Klosteret og enkelte gamle Gader har Rod i Fortiden, men ellers ses det hurtigt, at det meste af Aarhus maa være skabt i den sidste Menneskealder. Da Marselisborg Gods blev købt og indlemmet i Byen for 30 Aar siden, tog Byens Udvikling Fart mod Syd, men samtidig begyndte Udvidelserne ogsaa mod Nord ved Riis-Skov, og her ligger nu et helt nyt Bykvarter: Trøjborg og Christiansbjerg, der tæller ligesaa mange Beboere som en middelstor Provinsby.

Byens Centrum er Torvene omkring Domkirken. Her ligger Teatret, Katedralskolen, Raadhuset, Hotel »Royal«, Koncertpalæet med Musikkonservatoriet og Studenterforeningen, Nationalbanken, Aarhus Privatbank og andre store Forretningsbygninger. Clemensbroen fører over Aaen mod Syd gennem Søndergade forbi Hotel »Regina«, og gennem Ryesgade kommer man til den nye Hovedbanegaard, der skal indvies og tages i

Brug den 15. Juli. Foran Hovedbanegaarden har Aarhus By ladet anlægge en stor aaben Plads.

For at hindre, at Aarhus skal blive en Stenørken, er der sørget for at bevare og skabe ny Anlæg inde i Byen. Jeg skal saaledes pege paa det sjældne, gamle Anlæg »Vennelyst«, hvor der findes Sommerteater, Botanisk Have, Mølleparken ved Aaen, Bispetofte ved Statsbiblioteket, den gamle Kirkegaard mellem Parkalleen og den ejendommelige Frederiksalé og Skanseanlægget, og i Byens Udkanter er anlagt brede træbeplantede Boulevarder og Avenuer.

Ligesom vi Aarhusianere holder af vor By, saa glæder vi os ogsaa over dens Omgivelser. Vi har ikke de milde smilende Søer, der er ved Himmelbjerget og Silkeborg, vi har ikke den storladne mørke Natur, som findes ved Hald Sø og Dollerup Bakker, vi har ikke det stridede Sand og den brede Strand, der er Fanøs og Skagens Stolthed, og vi har ikke Møens hvide skovbekransede Klinter — alt det ved vi. Men der er alligevel store og sjældne Linjer i Naturen her ved Aarhus. Vældige Kræfter har været virksomme, da Naturen her fødtes. Mægtige Jordmasser er pløjet op af Vandet og er bleven til høje Skrænter og store skovbevoksede Bakker og Bakkedrag. Der er Afveksling. Skovene bølger sig efter Jordbunden. Her ses en skovbevokset Bakke, og nede i Kløften iler en lille vilter Skovbæk. Men Bækken standser ikke Vandrerens, en Gangbro, bygget af barked Skovtræ, fører over Kløften, og Stien snor sig atter ind mellem Bøgestammerne og op ad den næste Bakke.

Riis-Skov er Byens ældste Skov. Her har Aarhusianerne — Slægt efter Slægt — søgt Hvile under Bøgekronerne. Riis-Skov har noget mørkt og dystert, noget alvorligt over sig, men der er stille og fredeligt derinde og fra Skrænterne en glimrende Udsigt over Bugten med Mols »Bjerger« og Helgenæs i Baggrunden. Marselisborg Skovene er lysere. Det er næsten, som om Bøgestammerne her rækker højere op, før de breder Kronerne ud. En Sommersøndag drager Ti-Tusinder af Aarhusianere til Skovene og Stranden. De smaa Skovbaade farer



frem og tilbage for at hente og bringe Skovgæster, og ad Strandvejen til Varna gaar Strømme af Fodgængere, Cykler og Biler — hvis man da ikke foretrækker at tage gennem Mindeparken, som er anlagt paa det bølgede Terræn mellem Marselisborg Slot og Havet. En saadan Sommersøndag kan Byen næsten være som uddød.

Det er rigtigt, at Naturen her er smuk en stille Solskinsdag ved Midsommer, naar Solen brænder paa Gader og Veje, naar Løvet hænger dovent paa Træernes Grene, og naar Bugtens Vandspejl er blank som en Indsø. Men der er ogsaa smukt ved Løvfaldstider, naar Skoven er gulrød, og naar de falmede Blade begynder at drysse paa Veje og Stier —

og der *kan* være prægtigt en Stormvejrsdag, naar Østenvinden pisker Bugtens Vande ind imod Byen, naar det vaade Element ligesom i Vrede vælter sig som Vandfald over Havnemolerne, og de graagrønne Bølger kaster hvide Skumsprøjt op over Strandvejen.

Ærede Lyttere! Jeg har i Aften talt til Dem om den By, som vi Aarhusianere holder af. Hvis De faar Lyst til at tilbringe en Dag eller to i vor By, saa er jeg sikker paa, at De ikke alene vil finde en smuk By, beliggende i kønne Omgivelser, men at de ogsaa vil træffe en venlig og gæstfri Befolkning. Disse to Egenskaber har Aarhusianerne tilfælles med alle andre Jyder.